

CZY MOJE DZIECKO JEST PRAWORĘCZNE CZY LEWORĘCZNE? A MOŻE JEST OBURĘCZNE?

Kiedy dziecko rośnie, coraz więcej rozumie i potrafi. Buduje z klocków, rysuje, wycina, lepi, staje się coraz bardziej samodzielne podczas spożywania posiłków, mycia się, ubierania. Aby wykonać te i inne czynności jego ręce muszą ze sobą współpracować. Zazwyczaj jedna z nich jest ręką silniejszą, dominującą. To właśnie nią dziecko posługuje się podczas rysowania, wycinania, spożywania posiłków czy mycia zębów. U większości osób w społeczeństwie ręką dominującą jest ręka prawa. Z tego względu różne narzędzia pracy, przedmioty, jak też samo pismo – wygląd liter, sposób pisania i łączenia ich ze sobą, kierunek czytania i pisania są dostosowane do osób praworęcznych – czytamy i piszemy od strony lewej do prawej.

Lateralizacja – co to takiego?

Proces ustalania się dominacji jednej ze stron ciała następuje wraz z rozwojem dziecka i nazywa się lateralizacją. Trwa on do około 6 roku życia, choć zwykle już dużo wcześniej można zaobserwować skłonność dziecka do używania w różnych sytuacjach konkretnej ręki. Podczas procesu lateralizacji jedna z półkul mózgowych staje się dominująca: u osób praworęcznych jest to półkula lewa, u osób leworęcznych jest to półkula prawa. Oprócz ręki mamy też dominujące oko, ucho oraz nogę.

Rodzaje lateralizacji

- Jednorodna: może być prawostronna (dominujące są: prawa ręka, oko, ucho i noga; świadczy ona o dominacji półkuli lewej) lub lewostronna (dominujące są: lewa ręka, oko, ucho i noga, świadczy to o dominacji półkuli prawej)
- Niejednorodna: zwana lateralizacją skrzyżowaną (dominacja ręki, oka, ucha i nogi dotyczy różnych stron ciała, np. dominujące jest oko prawe, a ręka lewa, noga lewa albo dominująca ręka prawa, a lewe oko i noga lewa)
- Nieustalona lub słabo ustalona: dzieje się tak, gdy brak jest ustalonej dominacji poszczególnych narządów ruchu i zmysłu, obie strony ciała są jednakowo aktywne lub żadna ze stron nie jest wystarczająco sprawna.

Uwaga!

Gdy dziecko 5,6 letnie wykonuje różne czynności zamiennie raz ręką prawą, raz lewą, nie widać u niego ukształtowanej przewagi jednej ręki wskazana jest uważna obserwacja dziecka oraz zbadanie lateralizacji przez psychologa. Pomoże to w podjęciu decyzji o wyborze ręki piszącej, rysującej. Dziecko gotowe do nauki pisania przed pójściem do szkoły powinno mieć już wybraną rękę, którą będzie pisało.

Co jest najbardziej korzystne dla dziecka?

W kontekście nauki szkolnej najbardziej korzystną sytuacją dla dziecka jest lateralizacja jednorodna, tzn. taka, kiedy dominacja ręki, oka, ucha i nogi jest po tej samej stronie. Dzieci o lateralizacji jednostronnej leworęcznej a także lateralizacji skrzyżowanej mogą napotkać pewne trudności podczas nauki czytania i pisania.

O tym warto wiedzieć - trudności dzieci z zaburzoną lateralizacją

Słabsza orientacja przestrzenna (dziecko myli strony ciała, kierunki w przestrzeni i na kartce, trudniej mu zrozumieć określenia typu: nad, pod, obok, pomiędzy, za, przed). Może przekładać się to na trudności w nauce czytania, pisania czy też w matematyce. Dziecko może mieć skłonność do

- mylenia liter i cyfr o podobnym kształcie, na przykład: 6 -9, p-b-d-g oraz m-w, n-u, f-t
- odwracania położenia liter i cyfr w przestrzeni, przestawiania liter, zamieniania ich kolejności w wyrazach np. dom – mod, od - do, 24 – 42
- opuszczania lub dodawania liter, sylab lub całych wyrazów
- błędnego zapisywania i odczytywania niektórych liter np. rak-rok
- czytania, pisania i rysowania w kierunku od strony prawej do lewej zamiast od lewej do prawej
- zapisywania liter i cyfr w niewłaściwym kierunku
- pisma zwierciadlanego czyli odwracanie pojedynczych liter i cyfr (szczególnie w początkowym okresie nauki szkolnej)

Obniżony poziom grafomotoryczny – dziecko może mieć skłonność do

- nieprawidłowego układania na stole ręki podczas pisania, rysowania szlaczków (może w ten sposób zasłaniać sobie pisany tekst, rysunek, zamazywać go)
- wyginania ręki w nadgarstku przy jednoczesnym odchyleniu dłoni ku górze (może to wywoływać wzmożone napięcie mięśniowe ręki, co ograniczy zakres jej ruchów, ręka szybko się męczy i boli; w konsekwencji może to wpływać na wolniejsze tempo pracy)
- pisania mało kształtnych liter, zachwiania ich proporcji i niewłaściwego ich łączenia - powodować to może mniejszą czytelność i estetykę pisma

Psychiczne konsekwencje powyższych trudności

- niechęć do nauki pisania i nauki szkolnej
- obniżenie motywacji, wytworzenie postawy lękowej wobec szkoły
- utrata wiary we własne siły i możliwości

Występowanie przez dłuższy czas powyższych objawów i brak odpowiedniej pomocy dziecku może być przyczyną niepowodzeń szkolnych, niekorzystnie wpływać na motywację do nauki szkolnej. Dlatego bardzo ważne jest wdrażanie odpowiednich oddziaływań już w wieku przedszkolnym.

Jak pracować z dzieckiem leworęcznym oraz z lateralizacją skrzyżowaną?

Zatroszczyć się o właściwy stosunek osób z najbliższego otoczenia dziecka wobec jego leworęczności, aby

- nie nakłaniać do zmiany ręki podczas wykonywania różnych czynności
- zapobiec poczuciu odmierności i bycia gorszym od innych

Zadbać o prawidłową postawę ciała dziecka podczas pracy przy stoliku, w trakcie rysowania czy pisania (przyjmowanie niewłaściwej postawy ciała u dzieci z zaburzoną lateralizacją może prowadzić do powstawania wad postawy)

- obie stopy oparte o podłogę, przedramiona o stół, plecy wyprostowane, głowa i górna część tułowia pokrywają się z osią kręgosłupa
- w warunkach szkolnych kolega z ławki siedzi po prawej stronie dziecka leworęcznego
- światło pada z przodu lub z prawej strony

Nauczyć dziecko prawidłowego ułożenia ręki oraz kartki czy zeszytu w czasie pisania

- pomocne może być ułożenie kartki lub zeszytu ukośnie z nachyleniem w prawą stronę, nieco na lewo od osi ciała

Kształtować nawyk prawidłowego sposobu trzymania narzędzia pisarskiego

- ołówek/kredka leży na przednim członie środkowego palca, pomiędzy kciukiem i lekko zgiętym palcem wskazującym; ręka trzymająca narzędzie pisarskie znajduje się w odległości ok. 2 -2,5 cm od powierzchni papieru; koniec ołówka skierowany jest w kierunku ramienia
- nadgarstek nie może być wygięty; jego nadmierne wygięcie może powodować ból ręki, wpływać na obniżenie poziomu graficznego pisma i w konsekwencji na wolne tempo pisania

Wytwarzać nawyki ruchowe związane z kierunkiem pisania, czytania

- układanie obrazków w rzędzie, nazywanie ich, układanie elementów do liczenia, liczenie ich od strony lewej do prawej, po kolei, bez opuszczania żadnego z nich
- kreślenie linii pionowych - z góry na dół, poziomych - od lewej do prawej strony
- rysowanie kół przeciwnie do ruchu wskazówek zegara (podobnie jak literę "c")
- podczas rysowania szlaczków i pisania wyrazów zachowanie kierunku ruchu od lewej do prawej strony
- prawidłowe odtwarzanie kształtów liter; pozwoli to na sprawniejsze łączenie liter ze sobą w wyraz, na lepszą płynność ruchów ręki, a w konsekwencji na lepsze tempo pisania. zaznaczanie lewej strony kartki, na przykład przez narysowanie słoneczka, kropki lub kolorowego marginesu, aby utrwalić zasadę pisania i rysowania szlaczków od strony lewej do prawej
- przeprowadzanie gier i zabaw rysunkowych wymagających zachowania tego kierunku
- płynne przesuwanie ręki od lewej do prawej krawędzi kartki czy zeszytu (unikanie przesuwania się całego ciała w prawą stronę)
- stymulowanie lewej półkuli mózgu: szeregi, sekwencje

Kształtować umiejętność kontrolowania i regulowania napięcia mięśniowego poprzez ćwiczenia relaksacyjne w przerwach ćwiczeń graficznych

- zaciskanie i otwieranie pięści z uświadomieniem sobie stanów napięcia mięśniowego i rozluźnienia
- zabawy naśladowujące różne ruchy, na przykład: pryskanie wodą, otrzepywanie rąk z wody, wytrzepywanie wody z rękawa, otrząsanie się z wody
- uświadomienie dziecku własnego napięcia mięśniowego i wdrażanie do jego świadomego kontrolowania

Przykładowe ćwiczenia w kształtowaniu prawidłowych nawyków ruchowych oraz wzrokowych związanych z kierunkiem pisania i czytania

- Liczenie różnorodnych elementów po kolei, od lewej strony do prawej (nie odwrotnie)

- Liczenie elementów ułożonych w kilku rzędach: początek liczenia od górnego rzędu, następnie liczenie w każdym kolejnym rzędzie rozpoczynamy od strony lewej

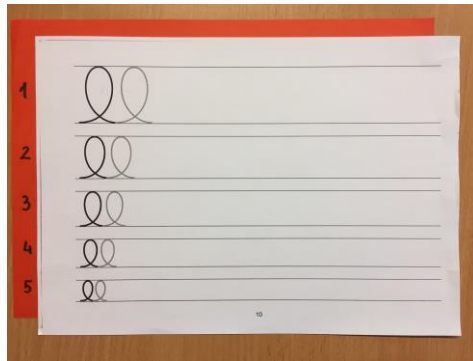
- Układanie obrazków, historyjek obrazkowych od strony lewej do prawej

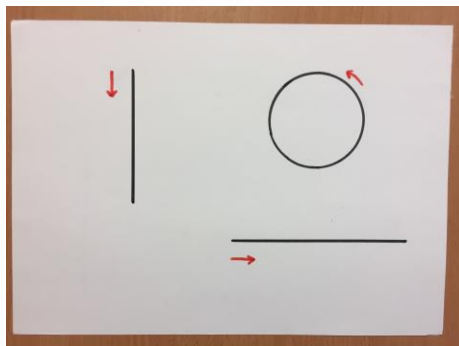
- Nazywanie obrazków ułożonych w kilku rzędach po kolei: początek od lewej strony górnego rzędu, nazywanie obrazków w nowym kolejnym rzędzie rozpoczynamy zawsze od lewej strony

- Rysowanie szlaczków: rozpoczynamy od szlaczka górnego od lewej strony do prawej; następnie po kolei każdy rząd zaczynamy również od lewej do prawej strony

- Rysowanie kresek pionowych z góry na dół, poziomych od strony lewej do prawej, kół – w kierunku przeciwnym do ruchu wskazówek zegara

- Tworzenie szeregów elementów, układanie ich od lewej do prawej strony, tak, aby rytmicznie się powtarzały (np. z klocków, z figur geometrycznych)

